

BUNURILE IMOBILIARE DE LA VLĂDAIA-MEHEDINȚI ALE BUZEȘTILOR, LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA

NICOLAE CHIPURICI

Rolul jucat de frații Buzescu în timpul domniei marelui Mihai Vodă Viteazul este bine cunoscut.

În anul 1976, într-un articol intitulat *Moșiile fraților Buzești la Mehedinți*, publicat în anuarul „Drobeta”¹, pe baza documentelor arhivistice s-a demonstrat că în sectorul dunărean, cuprins între Severin și Calafat, frații Buzescu au stăpânit un număr de 41 de sate, moșii și seliști². Între aceste stăpâniri s-a aflat și satul Scorila³, sat arondat la 1864 comunei Vlădaia.

La rândul lor, satul Vlădaia și hotarele Saracovul și Stircovita au aparținut lui Mihai Viteazul. Acesta, pe când era ban de Mehedinți, a cumpărat satul Vlădaia și saracovul de la Ioan Jarul și Nicoară cu ceata sa, „însă afară de 40 de pași. Și au fost de atunci și până în zilele lui Șerban vvd. toate aceste moșii domnești”⁴.

Alți oameni liberi cu ale lor moșii din vechime la Vlădaia s-au vândut „din bună voia lor”⁵, iar pe alții, „fără nici un ban, cu puterea”⁶ au fost deposedați de moșiile lor de la Vlădaia.

Prin urmare, moșiile Vlădaia și Saracovul ale lui Mihai Viteazul se învecinău cu Scorila a fraților Buzești.

Vestigiile unor construcții și sădiri, numite de localnici ale Buzeștilor, s-au păstrat până aproape în zilele noastre.

Documentele aparținând perioadei lui Mihai Viteazul și secolului al XVII-lea, cele care s-au păstrat și se cunosc, nu menționează însă aceste construcții și sădiri, sau vestigiile lor. Nici investigațiile noastre în documentele secolului al XVIII-lea și al XIX-lea, neîncheiate încă, nu s-au soldat cu aflarea unor mărturii lămuritoare.

Sfârșitul secolului al XIX-lea a fost marcat de preocupări tot mai susținute pentru cunoașterea istoriei naționale. În acest context, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, prin intermediul revizoratelor școlare, a solicitat învățătorilor școlilor din întreaga țară să comunice date și informații despre monumentele și ruinele istorice aflate pe teritoriul satelor și comunelor.

Urmare a acestor demersuri, la Școala Primară din comuna Vlădaia au fost întocmite câteva documente despre bunurile imobiliare stăpânite de Buzești în aceste locuri și starea în care se aflau ele după 300 de ani.

Răspunzând ordinului nr. 146/1893 al revizoratului Școlar Județean Mehedinți, la 28 aprilie 1893 învățătorul Școlii din comuna Vlădaia, T. Popescu, arăta că la Vlădaia se află o clădire particulară înălțată de Preda Buzescu, la anul 1592 care, împreună cu anexele în ruină, ocupa o suprafață de 191 metri pătrați; ruinele clădirii măsurau, la acea dată (aprilie 1893), o înălțime de 6,50 metri⁷.

Evident, datele despre existența vestigiilor și dimensiunile lor, vizibile și verificabile pe teren, nu pot fi puse la îndoială.

În anul 1897, din moșia sa Stircovita, Primăria Orașului Craiova a cedat Școlii Vlădaia două hectare de pământ necesare construirii unui nou local de școală și activităților școlare⁸. A urmat, la 7 septembrie 1898, acțiunea de identificare și delimitare pe teren a celor două hectare de pământ cedate școlii Vlădaia. Raportând revizoratului Școlar Mehedinți despre această acțiune, învățătorul D. Blendea, prezent la cercetarea pe teren, alături de primarul comunei și inginerul orașului Craiova, arăta că între satele Stircovita și Vlădaia se afla un teren numit „între Piatră și între viile Buzeștilor zise și viile domnești”⁹.

Învățătorul D. Blendea a cerut ca cele două hectare de teren donate pentru școală să formeze un pătrat situat între Piatră și Vii, la mijloc fiind „un platou frumos și punctul cel mai nimerit între cele două sate”, în centrul liniei dintre Piatră și viile Buzeștilor și alături de proprietatea Floricăi Gh. Lepri, precum și „în centrul circomferinței care ar circumscrie cele două sate” ale comunei Vlădaia¹⁰.

La 1 octombrie 1898 s-a procedat la o nouă delimitare pe teren a celor două hectare donate școlii. Au participat inginerul Țăpârdea de la Tr. Severin și inginerul casei Școalelor – București. Din rapoartele întocmite de învățătorul Școlii cu acest prilej rezultă că cele două hectare de pământ se aflau în punctul „La Piatră”, pe proprietatea Stircovita, Florica Gh. Lepri și cea a lui Capiana¹¹. La rândul său punctul numit „La Piatră” era în apropierea cimitirului local și a „porții țarinei”¹².

Primind ordinul cu nr. 59251, seria a/1898, al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii, învățătorul local D. Blendea a adunat date despre comuna Vlădaia, despre vestigiile istorice și tradițiile locale. Datele strânse le-a raportat ministerului la data de 21 decembrie 1898¹³.

Cu privire la datele de ordin geografic și istoric el raporta: „Că ruine însemnate sunt zidurile caselor vornicului Preda Buzescu, despre care se vorbește că de trei ori au fost aprinse și o dată lovite de trăsnet; dar cu toate acestea, jumătate din clădiri sunt bune chiar astăzi, cunoscându-se până la plafonul etajului al doilea. Acestea sunt așezate în partea de răsărit a comunei, pe proprietatea d-lui I. M. Păianu. Viile Buzeștilor (se află) în partea dinspre sud-vest, între cele două cătune ce formează comuna, unde se zice că ar fi fost foisor, și care și astăzi datează tot ca vii.

Cred că multe ar descoperi istoria din ruinele zidurilor Buzescului. În multe locuri în comună s-au descoperit mulțimi de oseminte care dau a crede că aici s-ar fi petrecut o luptă. Între cine și când, pozitiv nu se știe”¹⁴.

La punctul nr. 3 din raport, învățătorul D. Blendea scria ministrului: „Locuitorii bătrâni întrebați spun că așa au pomenit, zicându-se casele domnești făcute de un vornic. Și cel însărcinat cu clădirea se zice că lua orice călător din drum și numai după ce făcea 10, 15 sau o lună de zile de lucru acelei clădiri îi plătea munca și îi da drumul. Se spune că de trei ori au fost arse și o dată lovite de trăsnet.

„Viile, se povestește că în adevăr sunt ale Buzescului, că toată moșia acestei comune era a Buzeștilor, că în ele avea o cramă (pivniță) și un foisor foarte înalt. Și pozițiunea fiind sus se poate vedea chiar la Dunăre când trecea turcii. Aceste vii sunt pe proprietatea Stircovita a urbei Craiova, dar toți domnii proprietari din această comună au câte o parte din acele vii, ceea ce învederește că la început unul singur a fost proprietar și după numire chiar „Buzescu”¹⁵.

Considerăm că datele cuprinse în documentele prezentate sunt importante atât pentru istoria locală, cât și pentru cea națională, pentru vremea lui Mihai Viteazul și a boierilor Buzești. Ele atestă că între satele Stircovita și Vlădaia, la sfârșitul secolului al XVI-lea, au fost construite puternice case boierești și acareturi, au fost plantate livezi cu viță de vie, înălțat un foisor de supraveghere și apărare și săpate pivnițe pentru vinuri. Vlădaia constituia, așadar, un centru economic în zonă pe măsura puterii și faimei lui Preda Buzescu, a boierilor Buzești și domeniului stăpânit de ei la Dunăre¹⁶.

Documentele și datele prezentate invită la cercetări de ordin arheologic care să lămurească cât mai complet și precis tot adevărul istoric despre vestigiile medievale de la Vlădaia și să stabilească ce se mai poate conserva și restaura pentru patrimoniul muzeistic.

¹⁰ Idem.

¹¹ Idem, f. 39.

¹² Idem, f. 40 verso și 42.

¹³ Idem, f. 45.

¹⁴ Idem.

¹⁵ Idem.

¹⁶ În fostul județ Romanați, la Dunăre, se afla domeniul lui Mihai Viteazul.

¹ N. Chipurici, *Moșiile fraților Buzești la Mehedinți în timpul lui Mihai Viteazul*, în „Drobeta”, Drobeta-Turnu Severin, p. 141–146.

² Ibidem.

³ Ibidem, p. 142 și 144–195.

⁴ Ion I. Vlădăianu, *Documente privitoare la moșia Vlădaia (Mehedinți)*, în „Arhivele Olteniei”, an XVII, nr. 95–96, 1938, p. 80–93, pentru tot articolul.

⁵ Ibidem, p. 82.

⁶ Ibidem, p. 85.

⁷ Arh. St. Drobeta-Turnu Severin, fond Școala Primară Mixtă Vlădaia, ds. 5/1893, f. 20–21.

⁸ Idem, ds. 22/1898, f. 10.

⁹ Idem, f. 33 verso.